

Tárgytematika / Course Description Egészségszociológia

ESNB_EGTM100

Tárgyfelelős neve /

Teacher's name: dr. Nárai Márta

Félév / Semester: 2024/25/1

Beszámolási forma /

Assesment: Vizsga

Tárgy heti óraszám /

Teaching hours(week): 2/0/0

Tárgy féléves óraszám /

Teaching hours(sem.): 0/0/0

OKTATÁS CÉLJA / AIM OF THE COURSE

A szociológiaelméleti alapokra építve áttekintést ad az egészségszociológia ("Medical Sociology") kialakulásáról, tárgyköréről, jelentőségéről. Az egészséget meghatározó társadalmi tényezők egy sajátos értelmezési keretét adja.

TANTÁRGY TARTALMA / DESCRIPTION

A félév során az alábbi témakörök kerülnek feldolgozásra:

- A szociológia, illetve az egészségszociológia ("Medical Sociology") kialakulása, tárgykörei, gyakorlati jelentősége.
- Egészséget befolyásoló és meghatározó társadalmi tényezők
- Demográfiai folyamatok, népesedés – születések, halálozások, elöregedés
- Egészségkülönbségek, egészség-egyenlőtlenségek
- Az egészségi állapot és a halandóság terén megfigyelhető egyenlőtlenségek: nemi, társadalmi struktúrabeli, földrajzi, etnikai különbségek és egyenlőtlenségek az egészségi állapotban
- Társas támogatás és az egészség, betegség kapcsolata
- Lakossági egészségfelmérések, egészségi állapot szubjektív megítélése, egészséghit, egészségmagatartás
- Életmód, életminőség, életminőség felmérések, indexek, boldogságkutatás
- Az orvos-egészségügyi dolgozó-beteg kapcsolat szociológiája. Az orvos-egészségügyi dolgozó-beteg kommunikációt befolyásoló társadalmi tényezők
- A betegszerep és betegviselkedés társadalmi meghatározottsága
- Deviancia az egészségügyben. Medikalizáció, címkézési elmélet, a stigmatizáló betegségek fenomenológiai elmélete. Különleges esetek (pl. AIDS) szociológiai háttere
- Az egészségügyi intézményrendszer szociológiája. Működési elvek, diszfunkciók, hálapénz jelensége
- Új jelenség az egészség és társadalom viszonyában, preventív orvoslás, egészségkultusz, medikalizáció, Internet hatása

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE / ASSESSMENT'S METHOD

A **félév során** (szorgalmi időszakban) személyenként összesen **3 feladatot kell elkészíteni**, melyekre feladatonként maximum 10 pont kapható. Így összesen maximum 30 pont gyűjthető a félév során. A három feladat elkészítése **kötelező, az aláírás felétele**, de aki legalább 13 pontot elér, megajánlott jegyet kaphat (közepes érdemjegytől). Aki nem szerez megajánlott jegyet, annak a vizsgaidőszakban írásbeli vizsgát kell tennie a féléves tananyagból.

Többek között az alábbi **feladattípusok** közül lehet majd választani:

- megfigyelési feladat egészségügyi intézményben
- filmreflexió(k)
- statisztikai adatok elemzése (megadott adatforrásokból származó adatokra vonatkozóan)
- tanulmány, illetve szakirodalom elemzés
- Egészségfejlesztési terv kritikai szemléletű bemutatása, véleményezése
- minikutatás készítése pl. egészség tudatossággal, egészségmagatartással kapcsolatosan
- ppt-s prezentáció pl. kockázati vagy egészségkárosító magatartásokról (pl. alkoholizmus, kábítószerfüggőség, dohányzás, táplálkozási zavarok...)
- esszé írása az egészségmagatartásban megfigyelhető kulturális különbségekről
- egészségmegőrzést támogató program bemutatása
- egészség, betegség megjelenése a művészetekben (pl. szépirodalmi művekben, regényekben, mesékben, festményeken)

A feladatok pontos meghatározása, illetve kiírása, a leadási határidők megadása, illetve az elkészített feladatok beadása is a Moodle rendszeren keresztül történik. A mesterséges intelligenciával megíratott feladatok nulla pontot érnek.

Az órai részvétellel pluszpontok szerezhetők. Az egyes feladatok kapcsán lesz olyan, hogy felkérek néhány hallgatót az írása, elemzése tanórán való bemutatására, ami természetesen be fog számítani az értékelésbe.

Ponthatárok:

0–6 pont: elégtelen (1)

7–12 pont: elégséges (2)

13–18 pont: közepes (3)

19–24 pont: jó (4)

KÖTELEZŐ IRODALOM / OBLIGATORY MATERIAL

Kötelező irodalom:

Andorka Rudolf (2006): *Bevezetés a szociológiába*. Második javított és bővített kiadás. Szerkesztette: Spéder Zsolt. Budapest: Osiris Kiadó. Különösen: 8. fejezet (Népesség, népesedés, egészségügyi ellátás); 15. fejezet (Életmód); 17. fejezet (Deviáns viselkedés)

Molnár Regina (Szerk.) (2017): *Orvosi szociológia*. Szegedi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar Népegészségügyi Intézet, Szeged.

AJÁNLOTT IRODALOM / RECOMMENDED MATERIAL

Ádány Róza–Sándor János (2019): Az északkelet-magyarországi telepszerű körülmények között élő cigány lakosság egészség-magatartása és egészségi állapota. *Magyar Tudomány*, 180 évf. 11. szám 1596–1611. o.

Csizmadia Péter (2016): *Az egészséggyenlőtlenségek csökkentésének nehézségei*. Budapest: Nemzeti Egészségfejlesztési Intézet. doi: 10.24365/ef.v58il.138

Elekes Zsuzsanna (Szerk.) (2023): *Alkoholhelyzet Magyarországon. Tények, adatok, elemzések*. Budapest: ELTE PPK – LHarmattan Kiadó.

Engler Ágnes – Purebl György – Susánszky Éva – Székely András (Szerk.) (2022): *Magyar lelkiállapot 2021. Család – Egészség – Közösség. Hungarostudy 2021. Tanulmányok*. Budapest: KINCS (Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért).

Forray R. Katalin (2018): Cigány egészség, cigány betegség – Mitől betegebbek?
file:///C:/Users/kk/Documents/Oktat%C3%A1s/2023-24/%C5%90sz/Eg%C3%A9szs%C3%A9g szociol%C3%B3gia/Szakirodalmak/EPA02473_romologia_2018_03_009-021.pdf

Kósa Karolina–Kömüves Sándor (2019): Egészséggyenlőtlenségek az egyenlőtlenségek globális kontextusában. *Magyar Tudomány*, 180 évf. 11. szám 1612–1625. o. DOI: 10.1556/2065.180.2019.11.3

Marek Erika –Kalmár Réka –Faubl Nóra – Orsós Zsuzsa – Németh Tímea (2020): Előítéletek és hatásaik az egészségügyi ellátásban. Egy felmérés tanulságai. *Orvosi Hetilap*, 161 (19). 789–796. o.

Nagy Beáta Magda (2019): *A művi abortusz pszichoszociális vonatkozásai*. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar Pszichológiai Doktori Iskola. Doktori értekezés.

Németh László (2007): Három gyermek esélye. *Mérleg*, 2007. 03.20. 105-122.o.

Pikó Bettina (2002): *Egészségsszociológia*. Budapest: Új mandátum Kiadó.

Sándor János–Vincze Ferenc–Jenei Tibor–Kőrösi László– Falusi Zsófia–Kósa Karolina–Ádány Róza (2020): Szegregátumokban élők egészségügyi ellátása. In.: Kolosi Tamás – Szelényi Iván – Tóth István György (Szerk.): *Társadalmi Riport 2020*. Budapest: Társi Zrt. 404–433.o.

Susánszky Éva – Székely András – Szabó Gábor – Szántó Zsuzsa – Klinger András – Konkoly Thege Barna – Kopp Mária (2007): A Hungarostudy Egészség Panel (HEP) felmérés módszertani leírása. *Mentálhigiéne és Pszichoszomatika*, 8. évf. 4.szám 259–276. o. DOI: 10.1556/Mentál.8.2007.4.1

Szántó Zsuzsa–Susánszky Éva (2002): *Orvosi szociológia*. Budapest: Semmelweis Kiadó.

Vitrai József (2011): *Az egészség és az egészség-egyenlőtlenség egyéni és közösségi szintű befolyásoló tényezői*. Doktori értekezés, Pécs: PTE Egészségtudományi Kar, Egészségtudományi Doktori Iskola.